

Reactie op: Heen en weer in privatisering afval

Er zijn indicaties dat veranderingen tussen 1998 en 2010 in de organisatievorm waarin huisvuil in gemeenten wordt opgehaald ideologisch zijn gemotiveerd, stellen Gradus *et al.* (2012) in ESB 97(4638). Op basis van een regressieanalyse concluderen zij dat VVD en CU/SGP een voorkeur laten zien voor privatisering en CDA en PvdA niet.

De analyse van auteurs roept de nodige twijfels op waardoor de conclusies wat voorbarig zijn. Dit betreft niet alleen de gehanteerde selectie van politieke partijen, maar ook de vraag of een statistische correlatie in deze representatief is voor de veronderstelde causale relatie tussen wel of niet privatiseren en politieke ideologie.

De auteurs selecteerden voor de analyse hoofdzakelijk landelijke politieke partijen met een vertegenwoordiging in gemeenten. Met deze keuze gaan zij voorbij aan de opkomst en invloed van lokale politieke partijen. Inmiddels is een van de vier leden in gemeenteraden van een lokale partij. In deze zin kan het onderzoek niet representatief worden genoemd. Maar, indien het waar zou zijn dat lokale bestuurders van VVD en CU/GSP een voorkeur hebben voor privatisering en bestuurders van CDA en PvdA niet, dan ligt het in de rede te veronderstellen dat dit ook voor andere publieke diensten zal gelden, zoals bijvoorbeeld voor het onderhoud van de openbare ruimtes. Een aanvullend onderzoek in deze zin zou alsnog de veronderstelde ideologische voorkeuren kunnen bevestigen of falsificeren.

Merkwaardig is dat de auteurs niet hebben bezien of de kosten van de afvalverzameling of de wijze waarop de kosten worden verhaald een rol hebben gespeeld. De door de auteurs geraadpleegde dataset van het Agentschap NL laat zien dat de spreiding in beheerskosten tussen gemeenten groot is, dat de afhaalbeheerskosten lager zijn als gedifferentieerde tarieven worden gehanteerd en dat in gemeenten waar particuliere bedrijven inzamelen de kosten per huishouden lager zijn. Aspecten die hopelijk toch ook een rol spelen bij lokale politici in de afweging om wel of niet te privatiseren, en dus in het onderzoek hadden moeten worden gewogen.

Om te zien hoe gemeenten omgaan met het fenomeen marktordering bij het verzamelen en verwerken van afval is een bredere en andere aanpak van onderzoek noodzakelijk. In een dergelijk onderzoek mag niet voorbij worden gegaan aan de vraag hoe is omgegaan met de veranderde visie op afval, van vuil dat moet worden verbrand tot bron voor grondstoffen, met de daaraan verbonden noodzaak afval gescheiden in te

BAS VAN HOLST

Directeur-eigenaar van Doctorandus B.B.V.

zamelen. Meerdere ketens dienen te worden bezien, met aan het begin de huishoudens die afval aanbieden en aan het eind de private en publieke bedrijven voor de verwerking, van de papierindustrie tot aan publieke en private afvalverbrandingsbedrijven. Een bonte verzameling van bedrijven met de gemeenten als verbindende schakel, als tussenstation. De gemeenten kennen daarbij een hoge mate

van autonomie in de wijze waarop zij dit tussenstation laten functioneren, bekostigen en afschermen. Zo kiest de ene gemeente voor een heffingssysteem op basis van vaste tarieven per huishouden of inwoners en andere voor gedifferentieerde tarieven naar soort, hoeveelheid of frequentie, diftar genoemd. Gemeenten hanteren diverse systemen om het verzorgingsgebied af te bakken, van handhavers tot afvalpassen. Beleid dat moet voorkomen dat huiselijk afval uit buurgemeenten, ook wel illegaal afval genoemd, niet in het systeem wordt gebracht via de eigen voorzieningen. Lokale beheersing van afvalstromen en kosten prevaleren dan boven het bredere maatschappelijk nut.

De markt van afvalverwerking en -inzameling loopt in de miljarden euro's per jaar met een beperkt aantal private bedrijven, maar met een centrale regulerende rol van gemeenten. Dit alles rechtvaardigt een diepgaand onderzoek naar de marktordering in de afvalverwerking en -inzameling op kosten en baten en de risico's van misbruik van marktmacht door publieke en private partijen. Een simpele statistische analyse, zoals Gradus *et al.* (2012) hebben gepresenteerd, volstaat niet, maar er ligt wel een uitdaging voor verdieping.

LITERATUUR

Gradus, R., E. Dijkgraaf en M. Wassenaar (2012) Heen en weer in privatisering afval. ESB, 97(4638), 394–396.